

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 maja 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r. , od 1 grudnia 2015 r. do 28 lutego 2016 r. , od 1 lipca 2016 r. do 30 września 2016 r. , od 1 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. w kwocie 7 079,68 zł oraz deputat węglowy za ww.okresy w kwocie 968,96 zł.

/decyzja k.15 - 15 odwrót akt ZUS/

W dniu 5 lipca 2019 r. K. P. odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i uznanie, że świadczenia pobierał zgodnie z prawem.

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że wnioskodawca nie poinformował Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o faktycznym zaprzestaniu pobierania nauki w szkole , mimo pouczeń zawartych w decyzjach.

/odpowiedź na odwołanie k.4 - 4 odwrót/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca K. P. urodził się (...)

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 10 marca 1995 r. C. (...) w W. przyznała wnioskodawcy prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu W. P. na okres od 17 stycznia 1995 r. do 30 listopada 2007 r.

/decyzja k.2 plik II akt ZUS/

Począwszy od dnia 1 grudnia 2007 r. wnioskodawca pobierał rentę rodzinną w związku z kontynuowaniem nauki.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 6 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał K. P. prawo do renty rodzinnej na okres od 1 września 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. wraz z wyrównaniem deputatu węglowego na okres od lipca do grudnia.

/decyzja k.238 plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 3 lutego 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał K. P. prawo do renty rodzinnej na okres od 1 lutego 2016 r. do 31 marca 2016 r.

/decyzja k.246 plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 7 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał K. P. prawo do renty rodzinnej na okres od 1 kwietnia 2016 r. do 30 listopada 2016 r.

/decyzja k.263 plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 26 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił K. P. prawa do dalszej wypłaty renty rodzinnej z uwagi na ukończenie przez niego 25 lat życia w dniu 3 listopada 2016 r. w sytuacji braku kontynuowania nauki na ostatnim roku studiów.

/decyzja k.266 plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 21 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wstrzymał K. P. wypłatę renty rodzinnej od 1 grudnia 2016 r.

/decyzja k.268 plik II akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 28 maja 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r. , od 1 grudnia 2015 r. do 28 lutego 2016 r. , od 1 lipca 2016 r. do 30 września 2016 r. , od 1 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. w kwocie 7 079,68 zł oraz deputat węglowy za ww.okresy w kwocie 968,96 zł.

/decyzja k.15 - 15 odwrót akt ZUS/

W okresie od 1 września 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. K. P. był słuchaczem Publicznej Zaocznej Policealnej Szkoły (...) w Ł. na kierunku informatyka. Frekwencja wnioskodawcy przedstawiała się następująco:

- wrzesień - 0 obecności na 34 godziny w planie.
- październik - 46 obecności na 46 godzin w planie.
- listopad - 18 obecności na 37 godzin w planie.
- grudzień - 0 obecności na 24 godziny w planie.
- styczeń - 0 obecności na 34 godziny w planie.

Od 1 lutego 2016 r. K. P. był słuchaczem Publicznej Zaocznej Policealnej Szkoły (...) w Ł. na kierunku technik administracji. Frekwencja wnioskodawcy przedstawiała się następująco:

- luty - 0 obecności na 24 godziny w planie.
- marzec - 24 obecności na 40 godzin w planie.
- kwiecień - 4 obecności na 40 godzin w planie.
- maj - 11 obecności na 39 godzin w planie.
- czerwiec - 2 obecności na 12 godzin w planie.

K. P. zakończył naukę na ww. kierunku z końcem czerwca 2016 r.

W dniu 31 sierpnia 2016 r. wnioskodawca odebrał dokumenty i od dnia 1 września 2016 r. został ponownie przyjęty do Publicznej Zaocznej Policealnej Szkoły (...) w Ł. na kierunku technik administracji. Frekwencja wnioskodawcy przedstawiała się następująco:

- wrzesień - 0 obecności na 20 godzin w planie.
- październik - 2 obecności na 64 godziny w planie.
- listopad - 0 obecności na 40 godzin w planie.

- grudzień - o obecności na 16 godzin w planie.

Nieobecność wnioskodawcy na zajęciach była spowodowana faktem, iż w okresach tych pracował on zawodowo. W ww. okresach wnioskodawca nie podchodził do wyznaczonych egzaminów.

/zeznania wnioskodawcy min.00:42:08 - 00:45:11 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:18:38 - 00:40:24 rozprawy z dnia 10 marca 2020 r. , płyta CD k.63 , zaświadczenie k.57/

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny między stronami. Istotne w sprawie okoliczności zostały ustalone na podstawie dowodów z dokumentów, których strony nie kwestionowały. Co również istotne zeznania wnioskodawcy znalazły potwierdzenie w zaświadczeniu wystawionym przez Publiczną Zaoczną Policealną Szkołę (...) w Ł..

Sąd oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika wnioskodawcy o odroczenie rozprawy i udzielenie terminu w celu ustosunkowanie się do pisma Publicznej Zaocznej Policealnej Szkoły (...) w Ł. z dnia 6 marca 2020 r. W ocenie Sądu przedmiotowy wniosek był bezcelowy i zmierzał jedynie do przedłużenia niniejszego postępowania. Podkreślić również należy, że okoliczności ujawnione w ww. piśmie były znane stronie skarżącej na co wskazują zarówno akta niniejszej sprawy, jak i doręczane stronie skarżącej pisma.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy podlegało jedynie w części uwzględnieniu natomiast w pozostałym zakresie odwołanie należało oddalić.

Zgodnie z treścią art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. , poz. 53) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. W ustępie 2 cytowanego przepisu wskazano, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Stosownie natomiast do art.65 ust.1 ww. ustawy renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Do renty rodzinnej uprawnieni są m. in. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione (art.67 ust.1 punkt 1). Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w punkcie 1 lub 2 (art.68 ust.1ww ustawy).

Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (art.68 ust. 2 ww. ustawy).

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że wnioskodawca została każdorazowo pouczony w decyzjach przyznających prawo do renty o okolicznościach powodujących ustanie, zawieszenie lub wstrzymanie prawa do świadczeń.

Podstawowe znaczenie w przedmiocie zachowania prawa do renty ma ustalenie czy uczeń (student) w rzeczywistości kontynuuje naukę, czyli czy nauka jest rzeczywiście pobierana, gdyż funkcją renty rodzinnej jest zapewnienie dziecku ochrony ubezpieczeniowej przez wypłatę określonego świadczenia w okresie gdy nadal się uczy. Pojęcie „nauki w szkole” nie może być rozumiane dowolnie. Nie jest pobieraniem nauki w szkole samo uzyskanie statusu ucznia, konieczne jest realne wypełnianie tej roli (uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów, zaliczeń, przedkładanie wymaganych prac).

Należy także wskazać, iż pobieranie nauki nie może mieć charakteru pozornego, a taka sytuacja zachodzi gdy student (uczeń) nie podejmuje żadnych czynności składających się na realizację obowiązku wynikającego z programu nauczania w danej szkole. Od sytuacji zaprzestania nauki należy odróżnić jej kontynuowanie, choć z brakiem pozytywnych rezultatów czy też powtarzaniem roku, czyli sytuację gdy uczeń chce się kształcić, ale nauka nie daje efektów lub brak w niej postępów.

Przez określenie zawarte w art.68 ust.1 punkt 2 cytowanej ustawy, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć jako nie tyle formalny status ucznia (studenta), ale realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu studiów – uczestniczenie w zajęciach, podchodzenie do egzaminów. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (studenta), które polega na zapisywaniu się do kolejnych szkół, bez uczestnictwa w całości lub części zajęć, niepodchodzenie do egzaminów. Takie zachowanie ucznia nie realizuje celu renty rodzinnej jakim jest umożliwienie mu zdobycia odpowiedniego wykształcenia i nabycia kwalifikacji, a w konsekwencji uzyskanie zdolności do samodzielnego utrzymania.

Okolicznością sporną w niniejszej sprawie, wymagającą ustalenia, były okresy objęte zaskarżoną decyzją, tj. od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r., od 1 grudnia 2015 r. do 28 lutego 2016 r., od 1 lipca 2016 r. do 30 września 2016 r., od 1 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r., za które to okresy organ rentowy zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z powodu nieuczęszczania do szkoły.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że jakkolwiek w okresie od 1 września 2015 r. do czerwca 2016 r. wnioskodawca opuszczał dużą część zajęć, głównie z powodu pracy zawodowej, to jednak wobec uczestnictwa w zajęciach jego wolą było niewątpliwie kontynuowanie nauki, co potwierdził również w swoich zeznaniach. Niemniej jednak z końcem czerwca 2016 r. K. P. definitywnie zaprzestał kontynuowania nauki, a tym samym bez znaczenia pozostaje okoliczność samego zapisania się przez niego od 1 września 2016 r. na zajęcia w Publicznej Zaocznej Policealnej Szkole (...) w Ł. (nadto w okresie od 1 września 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. obecność wnioskodawcy wyniosła zaledwie 2 obecności na 140 godzin zajęć).

Podkreślić w tym miejscu należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2012 roku, (I UK 471/12, Legalis nr 720051) wyjaśnił, iż „samo formalne legitymowanie się statusem ucznia jest niewystarczające do uznania, że taka osoba kontynuuje naukę jeżeli nie wykonuje faktycznie obowiązków objętych programem nauczania”. Stanowisko takie zostało również wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 5 lipca 2012 roku (I UK 65/12) i z dnia 3 sierpnia 2012 roku (I UK 96/12).

Zdaniem Sądu, skoro w spornym okresie wnioskodawca dopiero od 1 lipca 2016 r. definitywnie zaprzestał uczęszczać do szkoły, to od tego miesiąca należy uznać, iż wypłacana mu renta rodzinna była świadczeniem nienależnym. Wnioskodawca był pouczony o okolicznościach powodujących brak prawa do świadczeń i miał tym samym świadomość, że renta rodzinna przysługuje mu pod warunkiem kontynuowania nauki. Wskazuje na to nie tylko treść wydawanych w stosunku do niego decyzji, ale także samo jego zachowanie w latach poprzednich. Wnioskodawca po podjęciu decyzji o zaprzestaniu nauki powinien zatem powiadomić o tym fakcie Zakład Ubezpieczeń Społecznych, czego nie uczynił.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że renta rodzinna pełni głównie funkcję alimentacyjną, stanowiąc pieniężną rekompensatę utraty, przede wszystkim ekonomicznego wsparcia ze strony zmarłego rodzica, a jej podstawowym celem jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które ze względu na m.in. kształcenie się nie mają

możliwości pozyskiwania środków finansowych własną pracą zarobkową. Zatem, skoro wnioskodawca mimo pobierania tego świadczenia od 1 lipca 2016 r. do 30 września 2016 r. oraz od 1 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. nie pobierał nauki, to za te okresy jest zobowiązany zwrócić nienależnie pobrane świadczenia. Tym samym Sąd uznał, że we wcześniejszym okresie objętym zaskarżoną decyzją tj. od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r. , od 1 grudnia 2015 r. do 28 lutego 2016 r. wnioskodawca wprawdzie nieregularnie, ale jednak uczęszczał do szkoły, co wynika z zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego.

Rozumienie pojęcia „kontynuowania nauki” sprecyzował w wyroku z dnia 25 października 2007 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach (III AUa 2009/06, LEX nr 399969), który wskazał, że prawo do renty rodzinnej, o której mowa w przepisie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o FUS, jest związane z kontynuowaniem nauki, nie zaś z wynikami tej nauki; w przypadku "zwykłego" powtarzania klasy nie ma żadnej wątpliwości, co do dalszego prawa dziecka do renty rodzinnej mimo ostatecznego ukończenia nauki później niż w terminie planowo przewidzianym.

Nadto pojęcie „kontynuowania nauki” powiązane jest z zachowaniem przez ucznia uprawnionego do świadczenia rentowego praw uczniowskich (studenckich) czy to w okresie faktycznego pobierania czy też niepobierania nauki w szkole (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 września 2010 roku, III AUa 228/10). Istotnym bowiem jest by uczeń nie tylko pobierał naukę lecz miał także formalną możliwość realizacji swojego prawa do nauki na warunkach oferowanych przez daną szkołę.

Z ustalonego stanu faktycznego ewidentnie wynika, że wnioskodawca pomimo nieuczęszczania na zajęcia we wskazanych wyżej miesiącach kontynuował naukę. W pozostałych miesiącach uczestniczył bowiem w dużej części zajęć. A zatem z uwagi na to, że skarżący zarówno przed, jak i po każdym okresie absencji kontynuował naukę, uznać należy, że w omawianych spornych okresach utrzymywał status ucznia i miał zamiar kontynuowania nauki.

W wyroku z dnia 24 listopada 2004 roku Sąd Najwyższy stwierdził, iż dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znaczenie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze.

(wyrok SN z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, OSNPUSiSP 2005, nr 8, poz. 116)

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w rozpoznawanej sprawie materiał dowodowy bez wątpienia wskazuje, że w omawianych okresach wnioskodawca kontynuował naukę w szkole, a tym samym była uprawniona do pobierania renty rodzinnej. Miał ona status słuchacza, starał się wykonywać obowiązki objęte programem nauczania, co do zasady uczęszczał na zajęcia, choć nie uczestniczył we wszystkich z nich. Brak pozytywnych rezultatów pobieranej przez ubezpieczonego nauki nie przeciwstawia się uznaniu, że przysługuje mu prawo do renty rodzinnej. Wnioskodawca miał zamiar kontynuowania nauki, co wykazał w toku postępowania.

Nadto sam fakt nie uczestniczenia w zajęciach w jednym miesiącu nie może powodować automatycznego uznania, że po stronie skarżącego brak było woli kontynuowania nauki. Istniały bowiem obiektywne okoliczności uniemożliwiające mu w niektórych okresach uczestniczenie w zajęciach. Powyższe wynika wprost z samych obecności. I dla przykładu skarżący we wrześniu 2015 roku nie był na żadnych z 34 godzin zajęć, ale w kolejnym miesiącu (październiku) miał 100% obecność na zajęciach (46 obecności na 46 godzin w planie). Uczestniczył również w części zajęć w listopadzie 2015 roku. Był nieobecny na zajęciach w okresie od listopada 2015 roku do lutego 2016 roku, jednakże już w okresie od marca do czerwca 2016 roku uczestniczył w zajęciach chociaż nie wszystkich. W tych okolicznościach faktycznych nie można uznać, że zaprzestał on kontynuowania nauki w miesiącach, w których nie był obecny za zajęciach. Nauka stanowi pewien proces i sam fakt nieobecności na zajęciach w niektórych okresach nie powoduje zaprzestania woli kontynuowania nauki, jeżeli w kolejnych miesiącach słuchacz uczestniczy w zajęciach.

W wyroku z dnia 24 listopada 2004 roku Sąd Najwyższy stwierdził, iż dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znaczenie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze. (wyrok SN z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, OSNPUSiSP 2005, nr 8, poz. 116)

Z kolei jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 17 marca 2005 r. (III AUa 702/2004 R. (...)) przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów. Jedyny warunek to kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477/14 § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję strony pozwanej, w ten sposób, że zobowiązał K. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lipca 2016 r. do 30 września 2016 r. oraz za okres od 1 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. w kwocie 3 544,08 zł oraz deputat węglowy za wymienione okresy w kwocie 483,08 zł , łącznie w kwocie 4 027,16 zł , a na podstawie art. 477 14 §1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie. Wskazane kwoty nie były kwestionowane przez żadną ze stron i wynikają z zapisów znajdujących się w aktach rentowych.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS wraz z aktami rentowymi oraz z pouczeniem, iż ma prawo wniesienia apelacji od tego wyroku do Sądu Apelacyjnego w Łodzi za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Łodzi w terminie 14 dni od dnia doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem.

S.B.